

Demagoogia – vastusteleht

1. "Majanduskriis ja jätkuv odavtööjõu immigratsioon surub eestlasi hoopis riigist välja. Idaslaavlaste massiline sisseänne teravdab niigi väga keerulist lõimumisprobleemi, tekitab julgeolekuprobleemi ning kiirendab ühiskonna vananemist. Massiimmigratsiooni jätkumise korral muutub Eesti idaslaavi provintsiks."

Demagoogia: **jah** / ei

See on demagoogia. Seisukoha seletamise (kuidas täpselt saavad eestlased riigist välja surutud?) ja tõestamise (kas meil on idaslaavlaste massiline sisseänne, massiimmigratsioon?) asemel hirmutatakse lugejat ebaproportsionaalsete negatiivsete tagajärgedega, nt et Eesti muutub hoobilt idaslaavi provintsiks. Tegemist on demagoogiavõttega "häda tuleb" (argumentum ad baculum).

2. "Laialt on teada, et liikumine toetab vaimset tervist. Tartu ülikooli liikumislabori uuringud näitavad, et koolipäevadel liigub 7–13-aastastest Eesti õpilastest piisavalt vaid iga neljas. Ligikaudu viiendik lastest ei liigu ühelgi päeval minimaalsel soovituslikult tasemel. Liikuvad lapsed õpivad paremini, nende suhted eakaaslastega on paremad ja nii nende füüsiline kui ka vaimne tervis on parem. Soomes 30 aastat kestnud uuringu tulemuse põhjal saab öelda, et aktiivsed lapsed saavad paremaid hindeid ja tulevikus kõrgemat palka ning on vähem töötud."

Demagoogia: **jah** / ei

See ei ole demagoogia. Siin saaks kindlasti paremini lahti seletada vaimse tervise seoseid paremate õpitulemustega või õnnelikuma eluga, ent üldiselt on siin seisukohas olemas loogilised seosed seletuse ja tõestuse ja ka järelduse vahel.

3. "Karjäärile keskendunud valitsuse liikmed ei suuda enda isiklikest valikutest ja nende õigustamisest kaugemale vaadata ega näha täit pilti rahvastikuprobleemidest, mis terendavad juba käega katsutavas tulevikus."

Demagoogia: **jah** / ei

See on demagoogia. Oma seisukoha tõestamiseks tuuakse välja vastaspoole isikuomadusi, mitte ei tegeleta sisuliste küsimustega. Püütud on vähendada valitsuse autoriteeti ja ekspertsust väites, et kuna nad tegelevad rohkem karjääriga, siis nad ei saa pere- ja rahvastikuprobleemidest aru. Vastase ründamine ei ole kunagi sisuline kriitika vastaste poolt välja pakutud plaanidele või lahendustele. Siin oli kasutusel demagoogiavõte "vaata, milline sa ise oled" (argumentum ad hominem).

4. "Saan aru, et Reformierakond on selle olulise demokraatliku põhimõtte 17 valitsuses veedetud aasta jooksul unustanud. Küllap just seetõttu peavad reformierakondlased täiesti tavapärasest valitsuskoosseisu muutust lausa riigipöördeks. See on selge märk, et Reformierakond on enda arvates muutunud riigiparteiks, ilma kellela kukub elu Eestis kokku. Vabandage paralleeli eest, aga Reformierakond on Eesti Ühtne Venemaa."

Demagoogia: **jah** / ei

See on demagoogia. Siin on kasutatud võtet, kus vastaspoole seisukoht tõlgendatakse ümber pea ekstreemses vormis selleks, et enda jaoks lihtsustada oponentide seisukohtadele või sammudele vastu vaidlemist. Emotsioonidele rõhuva tõlgenduse puhul on kuulajal lihtne unustada, milline oli teise poole esialgne sõnavõtt ja minna kaasa ülepaisutatult negatiivse või hirmutava kujutluspildiga. Demagoogiavõtte nimi on "hernehirmutis" ehk vastase seisukoha äärmuslikuks tõlgendamise.

5. "Kui me seda institutsiooni lammutame ja võrdsustame mingisuguste teiste kooseluvormidega, mis on rahvastiku seisukohalt mitteproduktiivsed, siis me võime igasuguseid asju vastu võtta, aga lõpeb see asi sellega, et tulevad moslemid ja panevad kõigile sotsiaaldemokraatidest naissaadikutele koti pähe ja ongi kogu lugu."

Demagoogia: **jah** / ei

See on demagoogia. Luuakse pilt, nagu järgneks ühele asjale ilmtingimata mingi veel kohutavam asi ja sellele omakorda veel kohutavam tagajärg, aga puudu on seletus, miks just nii läheb. Muudatustele poogitakse külge ebaproportsionaalsed ja loogilise seoseta tagajärjed. Demagoogiavõtte nimi on "libe tee" (slippery slope).

6. "Tasuta kõrgharidus ei ole jätkusuutlik. Tartu Ülikooli õppeprorektor Aune Valk (Eesti Päevaleht 16.01.2023) juhtis oma artiklis tähelepanu sellele, et tasuta kõrgharidus on jõudnud olukorda, kus ressursipuuduses on kasulikum õpetada pigem vähem kui rohkem üliõpilasi. Niisiis ei täida tasuta kõrgharidus enam ka oma esialgset mõtet luua võimalikult paljudele inimestele ligipääs kõrgharidusele."

Demagoogia: jah / **ei**

See ei ole demagoogia. Siin saaks kindlasti selgemalt sõnastada väite ehk siis öelda, millest täpselt argumendis juttu tuleb, ent olemas on eksperdi kommentaari näol nii näide kui pikem seletus, kuidas kõrgharidus ei ole jätkusuutlik. Kusjuures kõik vajalikud loogilised seosed seletuse ja tõestuse vahel on olemas.

7. "Eesti ettevõtjatel ei ole praegu kindlasti hästi. On energiakriisis mingid sektorid, kellel läheb hästi, seesama energeetikasektor. Aga tegelikult, eriti Tallinnast väljaspool, keskmine Eesti ettevõtja on tõsiselt hädas. On juba hädas eelmise aasta algusest. Kui need signaalid ei jõua valitsuseni, on midagi halvasti. Reaalselt ettevõtjad on hädas, koondavad. Kohvikutest kuni mööblitootjateni ettevõtjad sulgevad uksi. Need on reaalsed uudised kui me sirvime meediat. Ei saa öelda, et on hästi kõik. Ei ole kindlasti mitte."

Demagoogia: **jah** / ei

See on demagoogia. See, et midagi öeldakse mitu korda, ei tee seda ei tõseks ega õigeks. Argument vajab selgitamist ja tõestamist, mitte kordamist.

Demagoogiavõtte nimi on "kordamine" (argumentum ad nauseam).

8. "Kuule, kuidas sa üldse tuled mind demagoogias süüdistama, vaata kõige pealt peeglisse ikka. Sind ei taha keegi kuulata, sa räägid alati nii pikalt ja igavalt ning demagoogitsed ise ka!"

Demagoogia: **jah** / ei

See on demagoogia. Siin on püütud vastase kriitikale sisulise vastamise asemel suunata tähelepanu süüdistamisega argumendi sisult kõrvale, nimelt vastase enda käitumisele. Seda võtet kasutatakse tihti teise-silmas-näen-pindu-kui-minu-silmas-palgist-räägitakse-olukordades. Demagoogitsemise vältimiseks tasub alati tegeleda esitatud seisukohtade sisuga, mitte hakata nende esitajat demagoogias süüdistama. Demagoogiavõtte nimi on "sa ju ise ka" (tu quoque).

9. "Tegelikult tuleb aga aru saada, et nii keskkonna kui kliima mõttes on kõige suurem kurja juur inimeste tarbimine (mida me hellitavalt SKT-ks nimetame). Mida suurem tarbimine, seda suurem on vajadus ressursside järele, seda suurem on koormus keskkonnale. Ei saa võtta tõsiselt ettevõtjat, kes kirjutab alla rohepöörde deklaratsioonile, aga ise ehitab Tallinnast ca 20 km kaugusele suurt kaubakeskust, kuhu tuhanded ja tuhanded tarbijad hakkavad autodega kohale sõitma."

Demagoogia: **jah** / ei

See pigem ei ole demagoogia. Siin on olemas nii väide, seletus kui näide. Tõsi, tõestus saaks olla sõnastatud neutraalsemalt ning kasutatud hinnangu asemel saaks leida vett pidavamalt tõestusmaterjali, ent terve lõigu puhul on tegemist ikkagi pigem lühikese argumendiga, mitte demagoogiaga – olemas on kõik vajalikud seosed erinevate argumendi osade vahel.

10. "Enamus Eesti inimestest ei soovi, et meile selline referendum peale surutakse. Loodan, et seda võtavad kuulda ka ülejäänud Isamaa liikmed."

Demagoogia: **jah** / ei

See on demagoogia. Siin kasutatakse väite tõestamiseks tõsiasja, et enamus inimesi on millegi vastu. Tegu on loogikaveaga, sest puhtalt enamuse arvamus ei pruugi tähendada, et midagi on õige või hea ja tasub tegemist või tegemata jätmist. Inimeste arvamus võib tihti väga oluline olla, aga see ei ole üksinda piisav argument, et tõestada, et midagi on õige või vale. Demagoogiavõtte nimi on "rahvamees" (argumentum ad populum).